C/2026/1473

9.4.2026.

P10_TA(2025)0186

Kohēzijas politika, kas atbalsta taisnīgu pārkārtošanos

Eiropas Parlamenta 2025. gada 10. septembra rezolūcija par kohēzijas politiku, kas atbalsta taisnīgu pārkārtošanos (2024/2121(INI))

(C/2026/1473)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību 2. un 3. pantu,

— ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 4., 9., 151., 153., 162., 174.–178. un 349. pantu,

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 12. februāra Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu ([1]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 28. aprīļa Regulu (ES) 2021/691 par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu darbu zaudējušiem darba ņēmējiem (*EGF*) un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1309/20131 ([2]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1056, ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu ([3]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1057, ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013 ([4]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1058 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu ([5]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (Kopīgo noteikumu regula) ([6]),

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 30. jūnija Regulu (ES) 2021/1119, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 ("Eiropas Klimata akts") ([7]), tostarp juridisku mērķi ES līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, nosakot starpposma mērķrādītāju līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni,

([1]) OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) OV L 153, 3.5.2021., 48. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/691/oj.
([3]) OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
([4]) OV L 231, 30.6.2021., 21. lpp, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
([5]) OV L 231, 30.6.2021., 60. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
([6]) OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
([7]) OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 13. jūnija Regulu (ES) 2024/1735 par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724 ([8]),

— ņemot vērā 2021. gada 25. marta rezolūciju par kohēzijas politiku un reģionālajām vides stratēģijām cīņā pret klimata pārmaiņām ([9]),

— ņemot vērā 2021. gada 20. maija rezolūciju par ES reģionos vērojamo demogrāfisko tendenču apvēršanu pretējā virzienā, izmantojot kohēzijas politikas instrumentus ([10]),

— ņemot vērā Parlamenta 2022. gada 7. jūnija rezolūciju par ES salām un kohēzijas politiku: pašreizējais stāvoklis un turpmāk risināmie jautājumi ([11]),

— ņemot vērā Parlamenta 2022. gada 15. septembra rezolūciju par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju ES: 8. kohēzijas ziņojums ([12]),

— ņemot vērā 2023. gada 23. novembra rezolūciju par darbvietu izveidi – taisnīga pārkārtošanās un uz ietekmi vērstas investīcijas ([13]),

— ņemot vērā Parlamenta 2023. gada 23. novembra rezolūciju par talantu izmantošanu Eiropas reģionos ([14]),

— ņemot vērā 2023. gada 12. decembra rezolūciju par ES struktūrfondu turpmākā satvara pārveidošanu atbalstam reģionos, ko īpaši skāruši ar autobūvi, zaļo un digitālo pārkārtošanos saistīti izaicinājumi ([15]),

— ņemot vērā 2024. gada 14. marta rezolūciju par kohēzijas politiku 2014.–2020. gadam – īstenošana un rezultāti dalībvalstīs ([16]),

— ņemot vērā Parīzes nolīgumu, ko 2015. gada 12. decembrī pieņēma ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21. sesijā (*COP 21*),

— ņemot vērā teritoriālās attīstības programmu 2030. gadam "Nākotne visur", kuru pieņēma par telpisko plānošanu, teritoriālo attīstību un/vai teritoriālo kohēziju atbildīgo ministru neformālajā sanāksmē 2020. gada 1. decembrī,

— ņemot vērā Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns" (COM(2021) 0102),

— ņemot vērā Komisijas 2021. gada 14. jūlija paziņojumu "Gatavi mērķrādītājam 55 %: ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti" (COM(2021)0550),

— ņemot vērā Komisijas 2024. gada februāra ziņojumu "Forging a sustainable future together – Cohesion for a competitive and inclusive Europe: report of the High-Level Group on the Future of Cohesion Policy" ("Ilgtspējīgas nākotnes veidošana kopā – kohēzija konkurētspējīgai un iekļaujošai Eiropai: Augsta līmeņa darba grupas kohēzijas politikas nākotnes jautājumos ziņojums"),

— ņemot vērā Komisijas 2024. gada 27. marta paziņojumu par 9. kohēzijas ziņojumu (COM(2024)0149),

— ņemot vērā Komisijas 2025. gada 26. februāra paziņojumu "Tīras rūpniecības kurss – kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis" (COM(2025)0085),

— ņemot vērā Komisijas 2025. gada 5. marta paziņojumu "Prasmju savienība" (COM(2025)0090),

— ņemot vērā Eiropas Reģionu komitejas 2024. gada 8. oktobra atzinumu – Taisnīga pārkārtošanās visiem ES reģioniem ([17]),

([8]) OV L, 2024/1735, 28.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.
([9]) OV C 494, 8.12.2021., 26. lpp.
([10]) OV C 15, 12.1.2022., 125. lpp.
([11]) OV C 493, 27.12.2022., 48. lpp.
([12]) OV C 125, 5.4.2023., 100. lpp.
([13]) OV C, C/2024/4224, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4224/oj.
([14]) OV C, C/2024/4225, 24.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj.
([15]) OV C, C/2024/4166, 2.8.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4166/oj.
([16]) OV C, C/2024/6562, 12.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj.
([17]) OV C, C/2024/7058, 4.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7058/oj.

— ņemot vērā Eiropas Reģionu komitejas 2024. gada 21. novembra atzinumu – Atjaunināta tāda kohēzijas politika pēc 2027. gada, kas nevienu neatstāj novārtā ([18]),

— ņemot vērā *Enrico Letta* 2024. gada 17. aprīļa ziņojumu "*Much more than a market – Speed, security, solidarity: empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens*" ("Daudz vairāk nekā tirgus – ātrums, drošība, solidaritāte: vienotā tirgus iespēju palielināšana visu ES iedzīvotāju ilgtspējīgas nākotnes un labklājības vārdā"),

— ņemot vērā *Mario Draghi* 2024. gada 9. septembra ziņojumu *"The future of European competitiveness*" ("Eiropas konkurētspējas nākotne"),

— ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

— ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas atzinumu,

— ņemot vērā Reģionālās attīstības komitejas ziņojumu (A10-0137/2025),

A. tā kā vērienīgais mērķis ne vēlāk kā līdz 2050. gadam pārkārtoties uz oglekļneitrālu ekonomiku var sniegt ievērojamus ekonomiskus, vidiskus un sociālus ieguvumus, tostarp radīt jaunas nozares un darba iespējas un uzlabot dzīves kvalitāti; tā kā vienlaikus šī pārkārtošanās var arī padziļināt jau pastāvošās atšķirības starp reģioniem, nesamērīgi skarot neaizsargātas iedzīvotāju grupas sociālekonomisko faktoru dēļ, kuri ierobežo šo cilvēku spēju gūt labumu no pārkārtošanās, un radīt jaunu veidu neaizsargātību, jo īpaši reģionos, kas ir ļoti atkarīgi no oglekļietilpīgām nozarēm, tostarp ogļu ieguves reģionos;

B. tā kā ES reģionu sociālekonomiskā struktūra ir ļoti dažāda, atšķiroties attīstības līmeņa, infrastruktūras, demogrāfisko tendenču un darba tirgus apstākļu ziņā, un ir skaidrs, ka nav universāla risinājuma, kas spētu pienācīgi apmierināt to dažādās vajadzības; tā kā pārkārtošanās mazāk attīstītus reģionus skar vairāk nekā attīstītākus reģionus;

C. tā kā Eiropā, jo īpaši lauku un attālos apgabalos, saglabājas nevienlīdzība digitālās pārkārtošanās ātruma un savienotības ziņā; tā kā daudzos skartajos reģionos trūkst pamata infrastruktūras un pamatpakalpojumu un tādējādi tiek apgrūtināta to spēja piesaistīt ienesīgas investīcijas, kas nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanos; tā kā ir vajadzīgas lielākas investīcijas, lai paātrinātu pāreju uz ilgtspējīgu un viedu mobilitāti un modernizētu un dažādotu infrastruktūras sistēmas nolūkā uzlabot pieejamību, veicināt inovāciju un atbalstīt pārkārtošanos uz zaļāku ekonomiku; tā kā kohēzijas politikai vajadzētu būt stratēģiskai lomai šo trūkumu novēršanā un teritoriālās kohēzijas veicināšanā, nodrošinot, ka pārkārtošanās procesā neviens reģions netiek atstāts novārtā;

D. tā kā daudzi nabadzīgākie un neaizsargātākie reģioni ir koncentrēti ES austrumdaļā; tā kā karam Ukrainā ir negatīva papildu ietekme uz šiem reģioniem;

E. tā kā salu fiziskā nošķirtība un attālinātība no kontinenta ir pastāvīgi strukturāli nelabvēlīgi apstākļi, kas ietekmē daudzus ekonomiskās un sociālās dzīves aspektus, tai skaitā piekļuvi darba tirgum, izglītībai, veselības aprūpei, mobilitātei un sabiedriskajiem pakalpojumiem; tā kā salu ierobežotā teritorija būtiski mazina profesionālo prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas, tādējādi ierobežojot darba ņēmēju spēju pielāgoties strukturālām pārmaiņām vai nozaru pārkārtošanās procesam, piemēram, saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos; tā kā šis alternatīvu trūkums daudzos gadījumos liek darba ņēmējiem atstāt dzimtos reģionus, lai atrastu nodarbinātības iespējas citviet, faktiski liedzot viņiem "tiesības palikt" un veicinot iedzīvotāju skaita samazināšanos salās un intelektuālā darbaspēka aizplūšanu no tām;

F. tā kā ES Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF) ir svarīgs instruments, un tam arī turpmāk vajadzētu tādam būt, lai nodrošinātu, ka cilvēki, kas dzīvo teritorijās, kuras skar pāreja uz klimatneitralitāti, netiek atstāti novārtā, un lai palīdzētu sasniegt mērķi dot reģioniem un cilvēkiem iespējas pielāgoties pārkārtošanās radītajai ietekmei uz sabiedrību, nodarbinātību, ekonomiku un vidi; tā kā šajā plānošanas perioda posmā līdzekļu apguves līmenis joprojām ir pārāk zems;

([18]) OV C, C/2025/285, 24.1.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/285/oj.

G. tā kā pārkārtošanās uz mazoglekļa ekonomiku, globālā klimata krīze un vides piesārņojums, kas skar pārtiku, izglītību un veselību, noved arī pie bērnu tiesību krīzes daudzos un dažādos ES reģionos un tā kā būtu jāveic efektīvi un jēgpilni pasākumi, lai nodrošinātu, ka bērni un nākamās paaudzes aug cilvēka cienīgi un iegūst prasmes, kas nākotnē būs vajadzīgas darba tirgū;

H. tā kā ieteikumi dalībvalstīm par vispārēju un ar pietiekamiem resursiem nodrošinātu stratēģiju nabadzības, jo īpaši ģimeņu un bērnu nabadzības, apkarošanai ES, kā arī politika un rīcība tās īstenošanai veicina iekšējā tirgus padziļināšanu un progresu ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas sasniegšanā un atbalsta Komisijas mērķa par konkurētspējīgu un iekļaujošu Eiropu, kurā ir daudzveidīgi reģioni, sasniegšanu;

I. tā kā Eiropa pašlaik saskaras ar darbaspēka un prasmju trūkumu, kas ierobežo Savienības konkurētspēju, kā norādīts *M. Draghi* un *E. Letta* ziņojumos; tā kā rūpniecības un tehnoloģiju attīstības stratēģiska decentralizācija un investīcijas pārkārtošanās skartajos reģionos var palīdzēt novērst šādu trūkumu, taču ir vajadzīgas pietiekamas investīcijas saistītajos sabiedriskajos pakalpojumos un infrastruktūrā, piemēram, mājokļos, izglītībā un transportā;

J. tā kā daudzas no dekarbonizācijas visvairāk cietušās nozares saskaras ar nelabvēlīgiem darba apstākļiem un atkarību no sezonas darbiniekiem; tā kā zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā ir jānodrošina sociālais taisnīgums; tā kā taisnīgas pārkārtošanās procesam būtu jāpalīdz novērst diskrimināciju darbavietā, garantēt pienācīgus un kvalitatīvus darba apstākļus, paaugstināt darba standartus un nodrošināt efektīvus drošības tīklus un aizsardzības mehānismus darba ņēmējiem, kuru darbvietas ir skartas;

K. tā kā tūrisms ir īpaši svarīga ES ekonomikas nozare, kuras tiešais un netiešais ieguldījums ES IKP pārsniedz 10 % un kurai ir svarīga loma konkurences stiprināšanā, sociālās labbūtības uzlabošanā un ilgtspējīgā darbvietu radīšanā, jo īpaši reģionos, kas ir ļoti atkarīgi no tūrisma; tā kā tūrismam ir potenciāls būtiski veicināt teritoriālo kohēziju, jo īpaši attālos, lauku, piekrastes, tālākajos un salu reģionos, un tas var veicināt ekonomikas dažādošanu un taisnīgu pārkārtošanos reģionos, kas saskaras ar strukturālām problēmām, iedzīvotāju skaita samazināšanos vai atkarību no oglekļietilpīgām nozarēm; tā kā Savienības tūrisma nozarē, ko lielākoties veido 2,3 miljoni mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), ir nodarbināti aptuveni 12,3 miljoni cilvēku un tā ir svarīga saimnieciskā darbība, kurai ir būtiska palielinoša ietekme dažādās nozarēs; tā kā kohēzijas politikai taisnīgas pārkārtošanās ietvaros būtu jāatbalsta ilgtspējīgas tūrisma stratēģijas un jāveicina tūrisma nozares noturība, inovācija un zaļā un digitālā pārkārtošanās, vienlaikus sekmējot iekļaujošu izaugsmi un saglabājot kultūras un dabas mantojumu;

L. tā kā Eiropas Savienība atšķirībā no tās galvenajiem konkurentiem ir pasaules līdere emisiju samazināšanā, vienlaikus risinot daudzas problēmas, ko rada sarežģītais globālais ģeopolitiskais un ekonomiskais konteksts;

M. tā kā enerģētikas pārkārtošanas procesam ir jābūt cieši saistītam ar ekonomikas konkurētspēju un tā kā ir īpaši būtiski garantēt enerģētisko drošību pārkārtošanās reģionos;

N. tā kā kodolenerģija ir iekļauta zaļajā taksonomijā un tādējādi veicina pārkārtošanos uz dekarbonizētu ekonomiku; tā kā lielākas investīcijas šajā enerģijā palīdzētu sasniegt Savienības stratēģiskās autonomijas un oglekļa emisiju samazināšanas mērķus; tā kā šis enerģijas avots būtu efektīvs risinājums energoefektivitātes, darbvietu radīšanas un ekonomiskās izaugsmes veicināšanai pārkārtošanās reģionos;

O. tā kā Eiropas kontinents sasilst ātrāk par pārējo pasauli un klimata pārmaiņu radītie riski kļūst arvien grūtāk kontrolējami un novēršami;

P. tā kā salu un tālākajiem reģioniem savas neaizsargātības dēļ ir vajadzīga īpaša uzmanība un atbalsts, jo tie saskaras ar nopietnām sociālekonomiskām problēmām ceļā uz ES 2030. gada enerģētikas mērķrādītāju un mērķa līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku sasniegšanu; tā kā salu iedzīvotāji atrodas vēl grūtākā situācijā nošķirtības radīto nelabvēlīgo apstākļu dēļ, ko turklāt pastiprina klimata krīzes smagās sekas, tādējādi padziļinot pastāvošo sociālo un ekonomisko nevienlīdzību; tā kā ekstrēmu laikapstākļu un dabas katastrofu, piemēram, sausuma, plūdu un dabas ugunsgrēku, aizvien pieaugošais biežums vēl vairāk palielina attīstības atšķirības un kavē ES salu reģionu progresu ilgtspējīgas attīstības jomā;

Q. tā kā reģioni, kas agrāk bija atkarīgi no enerģijas ražošanas, tostarp kūdras ieguves, ieguves rūpniecības un naftas pārstrādes reģioni, kā arī citi rūpnieciski attīstīti reģioni ir pakļauti ekonomikas lejupslīdes riskam, kas ietekmēs to konkurētspēju, ja tiem netiks pievērsta pienācīga uzmanība un sniegts finansiāls atbalsts; tā kā šīs teritorijas, jo īpaši lauku apvidi, salas un tālākie reģioni, bieži saskaras ar demogrāfiskām problēmām, piemēram, pastāvīgu iedzīvotāju skaita samazināšanos, kā arī novecošanu un intelektuālā darbaspēka emigrāciju apvienojumā ar ierobežotu investīciju pieejamību, neatbilstošu infrastruktūru, nepietiekamu savienojamību un aizvien lielākām atšķirībām ražīguma un nodarbinātības iespēju ziņā salīdzinājumā ar dinamiskākiem reģioniem; tā kā tiem ir nepieciešams visaptverošs atbalsts un īpašas pārorientācijas stratēģijas, lai šīs problēmas pārvērstu iespējās;

R. tā kā taisnīgas pārkārtošanās stratēģiju efektivitāte ir atkarīga no saskanīgas un stratēģiskas ES finanšu instrumentu izmantošanas; tā kā tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi saglabāt teritoriālu un uz konkrētu vietu orientētu pieeju taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajiem plāniem, nodrošinot reģionālo un vietējo iestāžu iesaisti augšupēju stratēģiju izstrādē attiecībā uz teritorijām, uz kurām attiecas programma;

S. tā kā būtu jāpastiprina tehniskā palīdzība publiskajām iestādēm, izmantojot TPF, programmu *InvestEU* un publiskā sektora aizdevumu mehānismu, kas ir Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma trīs pīlāri;

T. tā kā pieteikumu iesniegšanas process TPF līdzekļu saņemšanai ir jāvienkāršo, jāracionalizē un jāpadara elastīgāks, lai nodrošinātu plašāku pieejamību, kā arī ātrāku un efektīvāku resursu izmantošanu; tā kā, lai maksimāli palielinātu TPF ietekmi, jo īpaši attiecībā uz mazākiem reģioniem un vietējām iestādēm ar ierobežotām administratīvajām spējām, un lai nodrošinātu, ka atbalsts savlaicīgi sasniedz zaļās pārkārtošanās visvairāk skartās kopienas un darba ņēmējus, ir īpaši svarīgi vienkāršot procedūras,

Uzsvars uz teritorijām, kurās tiek zaudētas darbvietas

1. aicina Komisiju pēc dalībvalstu priekšlikuma kopā ar reģioniem un vietējām iestādēm veicināt īpašo ekonomisko zonu izveidi Taisnīgas pārkārtošanās fonda ietvaros teritorijās, kuras skar rūpniecības objektu slēgšana, līdz tiks radītas jaunas darbvietas lielākās daļas zaudēto darbvietu vietā, prioritāti piešķirot vispirms tieši skartajiem apgabaliem to teritoriju tuvumā, kurās darbvietas ir zaudētas, un pēc tam citiem apgabaliem, kuros šo zaudējumu tiešā vai netiešā ietekme pienācīgi pamato piekļuves sniegšanu TPF līdzekļiem; uzsver, ka ir svarīgi ņemt vērā arī sociālos kritērijus, piemēram, vietējā bezdarba līmeni, sociālekonomisko nestabilitāti un paaugstinātu sociālās atstumtības risku, nodrošinot, ka ekonomikas atveseļošana ir sabiedrības virzīta un ilgtspējīga;

2. aicina attiecībā uz šīm zonām savlaicīgāk pieņemt plānošanas lēmumus un nodrošināt īpašus pasākumus, finanšu instrumentus un stimulus, tostarp pagaidu un mērķorientētus nodokļu stimulus uzņēmumiem un investīcijām, ar nosacījumu, ka tie neapdraud iekšējā tirgus stabilitāti; atkārtoti apstiprina, ka šādi pasākumi var veicināt darbvietu izveidi, radīt iespējas šajos reģionos dzīvojošiem cilvēkiem un atbalstīt uzņēmumus, prioritāti piešķirot MVU, mikrouzņēmumiem un tradicionāliem vietējiem un ģimenes uzņēmumiem un tādējādi stiprinot reģionu attīstību un konkurētspēju;

3. uzsver, ka īpašās ekonomiskās zonas var stimulēt investīciju piesaisti un izaugsmi reģionos, kā tas ir bijis, piemēram, īpašās ekonomiskās zonas, kas 1959. gadā tika izveidota Šenonas lidostā Klēras grāfistē Īrijā, un īpašās ekonomiskās zonas, kas tika izveidota 1996. gadā Katovicē Silēzijas reģionā Polijā, gadījumā; tomēr uzstāj, ka šie mehānismi ir jāreglamentē ar stingriem noteikumiem, kas nodrošinātu, ka ekonomiskie ieguvumi patiešām sasniedz vietējos iedzīvotājus, ka tiek novērsts jebkāds sociālais vai fiskālais dempings, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un ka šiem mehānismiem tiek piemēroti stingri sociālās, ekonomiskās un vidiskās ilgtspējas kritēriji, prioritāti piešķirot vietējiem uzņēmumiem, jo īpaši MVU un mikrouzņēmumiem;

4. aicina noteikt salu reģionus par atbalsttiesīgiem apgabaliem, kuriem var piemērot samazinātas nodokļu likmes TPF salu īpašajās ekonomiskajās zonās, lai novērstu nesamērīgi augstās dzīves dārdzības problēmu šajās teritorijās, ko vēl vairāk saasina zaļās un enerģētikas pārkārtošanās ietekme; uzsver, ka šādi fiskālie pasākumi ir īpaši svarīgi, lai stiprinātu salu kopienu ekonomisko dzīvotspēju, atbalstītu vietējos uzņēmumus un piesaistītu ilgtspējīgas investīcijas; uzsver, ka mērķorientēti nodokļu stimuli var būt efektīvs rīks, lai novērstu pastāvīgo salu iedzīvotāju skaita samazināšanās tendenci, radītu darbvietas un veicinātu noturīgas un pašpietiekamas vietējās ekonomikas veidošanos, vienlaikus nodrošinot taisnīgu un iekļaujošu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti;

Darba ņēmēju izglītošana, apmācība un māceklība

5. norāda, ka ES fondi (Eiropas strukturālie un investīciju fondi un jo īpaši Eiropas Sociālais fonds Plus un Atveseļošanas un noturības mehānisms) un TPF tiek izmantoti, lai papildinātu dažādu reģionu ieguldījumus pirmsskolas izglītībā;

6. atkārtoti norāda, ka daudzi TPF reģioni patiesi lepojas ar savām apmācības un māceklības programmām, kas ir ļoti būtiskas darba ņēmēju pārkvalifikācijai, kā arī reaģēšanai uz jaunajām darba tirgus prasībām; uzsver, ka par prioritāti būtu jānosaka to turpināšana; aicina TPF ietvaros piešķirt finansējumu, lai atbalstītu piekļuvi apmācības un māceklības iespējām, kas jo īpaši paredzētas sievietēm, jauniešiem un marginalizētām kopienām;

7. šajā sakarībā uzsver nepieciešamību par prioritāti noteikt ieguldījumus visos izglītības un apmācības līmeņos skartajos apgabalos, tai skaitā iekļaujot mācību programmās zaļās un digitālās prasmes, rakstpratību un rēķināšanas pamatprasmes, kā arī zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) prasmes saskaņā ar Komisijas nesenajiem paziņojumiem par prasmju savienību, pamatprasmju rīcības plānu un *STEM* izglītības stratēģisko satvaru; uzsver finansējuma nozīmīgo lomu digitālo un tehnisko pamatprasmju stiprināšanā, lai uzlabotu nodarbinātības izredzes un konkurētspēju; uzsver, ka skolēniem un studentiem no skartajām teritorijām ir vajadzīgs pienācīgs ES finansējums mācībām, tostarp finansiāls atbalsts vidējai un augstākajai izglītībai;

8. uzsver, ka specializētu skolotāju trūkums padziļina prasmju nepietiekamību stratēģiskās nozarēs un apdraud mazāk attīstīto reģionu ekonomisko konkurētspēju; aicina izstrādāt mērķorientētas programmas nolūkā uzlabot skolotāja profesijas, jo īpaši *STEM* priekšmetos, pievilcību, izmantojot ekonomiskus un neekonomiskus stimulus, it sevišķi pārkārtošanās skartajos reģionos; uzsver, ka ir svarīgi piešķirt īpašus resursus inovatīvai skolotāju un pasniedzēju apmācībai, kā arī digitālo pedagoģisko prasmju attīstīšanai, kas ir īpaši būtiskas, lai sagatavotu darba ņēmējus rūpniecības pārkārtošanai; aicina veikt pasākumus skolotāju atalgojuma palielināšanai un darba apstākļu uzlabošanai, lai piesaistītu un noturētu kvalificētus pedagogus, jo īpaši teritorijās, kurās notiek pārkārtošanās, atzīstot viņu izšķirošo lomu darbaspēka sagatavošanā nākotnes rūpniecības vajadzībām; aicina Komisiju novērtēt pasniedzēju un skolotāju apmācībā veikto ieguldījumu atdevi, lai nodrošinātu labāku finansējuma izmantošanu un optimizētu studentu un darba ņēmēju iegūtās prasmes mazāk attīstītos reģionos;

9. atzīstot māceklībā jau veiktos ieguldījumus, aicina lielu daļu finansējuma, kurš paredzēts izglītībai attiecīgajos reģionos, izmantot māceklībai un profesionālajai apmācībai, kas ir pielāgota vietējās kopienas vajadzībām teritorijā, kurā darbvietas ir zaudētas, izveidojot kvalitatīvas māceklības programmas un vienlaikus nodrošinot, ka šīs programmas piedāvā pienācīgu atalgojumu, labus darba apstākļus un kvalitatīvu apmācību;

10. uzsver, ka kohēzijas politika ir piemērotākais risinājums ekonomiskās nevienlīdzības novēršanai un ka kohēzijas politikas loma pašlaik ir īpaši nozīmīga, ņemot vērā deindustrializācijas risku; aicina labāk koordinēt TPF, ESF+ un Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbību, lai maksimāli palielinātu to ietekmi uz rūpniecības restrukturizācijas skarto darbinieku pārprofilēšanu un pārkvalificēšanu; turklāt aicina ESF+ finansējuma pārvaldību vairāk orientēt uz konkrētiem reģioniem saskaņā ar daudzlīmeņu pieeju, iesaistot valsts, reģionālās un vietējās iestādes, kā arī aicina palielināt un uzlabot sinerģiju starp ESF+ un Taisnīgas pārkārtošanās fondu, jo īpaši attiecībā uz izglītību un apmācību; atzīst arī Eiropas Investīciju bankas būtisko lomu, atbalstot taisnīgu pārkārtošanos, un nepieciešamību turpināt stiprināt mijiedarbību starp publiskajām un privātajām investīcijām;

11. uzsver, ka ir svarīgi saskaņot kohēzijas politiku, tostarp TPF darbību, ar reģionālajām inovācijas stratēģijām un viedās specializācijas prioritātēm, lai uzlabotu reģionālo konkurētspēju un atbalstītu ekonomikas dažādošanu un pārkārtošanās procesā esošo apgabalu noturību; mudina Komisiju un dalībvalstis to projektu atlases kritērijos, kuri ir tiesīgi saņemt TPF finansējumu, īpašu uzmanību pievērst apgabaliem, kuri piedzīvo demogrāfisko lejupslīdi, un prioritāti piešķirt skartajiem apgabaliem, nevis apgabaliem, kurus pārkārtošanās neietekmē, paaugstinot prioritāti uzņēmējdarbības iniciatīvām, kas tiek īstenotas pašvaldībās, kuras skar oglekļietilpīgu nozaru slēgšana, un tādējādi nodrošinot, ka šis stimuls sniedz taustāmus rezultātus; aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka ar pieejamajiem ANM līdzekļiem tiek atbalstīts pārkārtošanās process skartajās teritorijās;

12. atzīst autobūves nozares īpaši būtisko nozīmi ES, tostarp darbvietu izveides ziņā dažādos reģionos; uzskata, ka ir ārkārtīgi būtiski iekļaut autobūves nozari taisnīgas pārkārtošanās darbības jomā, ņemot vērā problēmas, ko pārejā uz elektromobilitāti rada globālā konkurence un nepamatotu tirdzniecības šķēršļu ietekme; uzsver, ka ir vajadzīga mērķorientēta politika, kurā prioritāte piešķirta darba ņēmēju pārkvalifikācijai, un iniciatīvas, kuru mērķis ir dažādot ekonomikas modeli reģionos ar augsti attīstītu autobūves nozari;

13. uzskata, ka arodapmācība ir nepieciešams risinājums reaģēšanai uz reģionu ekonomisko pārveidi; uzsver, ka, izmantojot TPF, ir jāizstrādā vērienīgas un mērķorientētas profesionālās apmācības un pārkvalifikācijas programmas darba meklētājiem un darba ņēmējiem, kurus tieši skar ekonomikas pārkārtošanās, lai novērstu ilgtermiņa strukturālā bezdarba rašanos; uzstāj, ka ir jāpiešķir šīm programmām finansējums teritoriālajos taisnīgas pārkārtošanās plānos;

14. aicina Komisiju strādāt kopīgi ar dalībvalstīm, vietējām un reģionālajām iestādēm, arodbiedrībām un vietējiem uzņēmumiem pie tā, lai jo īpaši nodrošinātu, ka darba ņēmējiem, kas zaudējuši darbu, būtu iespēja uz vietas piedalīties ESF+ atbalstītajās nodarbinātības un apmācības programmās vai citās ES finansētās programmās;

15. uzsver, ka sadarbībā ar vietējiem uzņēmumiem, izglītības iestādēm, apmācības un mūžizglītības centriem, sociālajiem partneriem, vietējām un reģionālajām pašvaldībām un publisko pārvaldi ir jāizstrādā māceklības un apmācības programmas pārkārtošanās skartajām teritorijām, lai studentiem un bezdarbniekiem nodrošinātu iespējas un jēgpilnu pieredzi savās kopienās un saglabātu viņu "tiesības palikt";

16. uzsver – lai pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides programmas būtu efektīvas, ir vajadzīga savlaicīga un atbilstoša plānošana un sagatavošanās pirms attiecīgo uzņēmumu pakāpeniskas darbības pārtraukšanas vai būtiskām pārmaiņām rūpniecībā; norāda, ka darba ņēmēju un darba meklētāju apmācība, prasmju pilnveide, pārkvalifikācija un mūžizglītība ir jāorganizē tā, lai nodrošinātu, ka virzībā uz ES zaļo un digitālo pārkārtošanos neviens netiek atstāts novārtā neatkarīgi no nozares, līguma veida, dzimuma vai ģeogrāfiskās atrašanās vietas; aicina veikt pasākumus, lai veicinātu nepieciešamo prasmju proaktīvu prognozēšanu un plānošanu un nodrošinātu šo atbalstu visiem skartajiem darba ņēmējiem; aicina dalībvalstis un reģionālās iestādes izveidot "vietējās prasmju padomes" vai līdzīgas daudzpusējas ieinteresēto personu struktūras, kuru uzdevums būtu apzināt prasmju trūkumu vietējā līmenī, prognozēt ar zaļo un digitālo pārkārtošanos saistītās prasmju vajadzības un konsultēt par mērķorientētām investīcijām no TPF un ESF+;

17. ierosina izveidot reģionālu mehānismu māceklības shēmu uzraudzībai un izvērtēšanai, iesaistot visas ieinteresētās personas, proti, vietējās pašvaldības, darba devējus, izglītības iestādes un jauniešus; uzskata, ka tas ļautu apmācības stratēģijas ātri pielāgot darba tirgus prasībām, ņemot vērā dalībnieku sniegto tiešo atgriezenisko saiti un tādējādi nodrošinot māceklības ilgtspēju un lietderību ilgtermiņā;

18. norāda, ka reģioni, kurus skar zaļā pārkārtošanās, sastopas ar prasmju un darbaspēka trūkumu, turklāt daudzviet Eiropā ir vērojama mājokļu krīze un pārapdzīvotība pilsētu teritorijās; ierosina izveidot cenas ziņā pieejamu mājokļu programmu šādos reģionos un norāda, ka ar šo programmu būtu jāpiesaista jaunieši, tādējādi veicinot šo apgabalu ekonomisko un sociālo atjaunošanos;

19. mudina dalībvalstis TPF un ESF+ atbalstītajos projektos ietvert mājokļu garantijas, koplietošanas mājokļu shēmas un īres atbalstu mācekļiem un studentiem, jo īpaši reģionos ar augstu jauniešu bezdarba līmeni vai reģionos, kuros vērojama demogrāfiskā lejupslīde;

20. aicina daļu no kohēzijas līdzekļiem īpaši piešķirt mājsaimniecību ar viszemākajiem ienākumiem mājokļu un vismazāk energoefektīvo ēku renovācijai, kuras pretējā gadījumā tiktu atstātas novārtā zaļās pārkārtošanās procesā;

Kvalitatīvu darbvietu plāns

21. norāda, ka taisnīgas pārkārtošanās procesā nav pietiekami ņemta vērā dažāda profila darba ņēmēju un skarto kopienu īpašā situācija; pauž nožēlu, ka nav nodrošinātas sezonālā darba alternatīvas, kas būtu gan papildu ienākumu avots darba ņēmējiem, gan ienākumu gūšanas iespēja studentiem;

22. vērš uzmanību uz bezdarbu, jo īpaši jauniešu vidū, daudzos reģionos, lauku apvidos un dalībvalstīs; tādēļ uzsver, ka ir jāuzlabo piekļuve cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, transportam un izglītībai, kā arī jāpievērš īpaša uzmanība jauniešiem, jo īpaši jauniešiem no mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem;

23. uzsver, ka ir jāpapildina augstākās izglītības un apmācības padomju finansējums, lai nodrošinātu pārkvalifikācijas vai prasmju pilnveides iespējas darba ņēmējiem, jo īpaši sievietēm un cilvēkiem vecumā no 50 gadiem, kas apsver iespēju mainīt savu profesionālo profilu vai ir zaudējuši darbu; ierosina, ka TPF ietvaros būtu arī jāpiedāvā pārkvalifikācijas, prasmju pilnveides un izglītības iespējas skarto darba ņēmēju tuvākajiem ģimenes locekļiem viņu dzīvesvietas tuvumā;

24. brīdina, ka dažas nozares, kas ir pārtraukušas vai gatavojas pārtraukt darbību, piedāvāja darba apstākļus, kas ir labāki par vidējiem, tostarp augstākas algas, riska piemaksas un veselības apdrošināšanu darba ņēmējiem un viņu ģimenēm; tāpēc uzsver, ka TPF ietvaros ir nepieciešams pagaidu finansējums, lai kompensētu starpību starp bezdarbnieka pabalstu un jauno algu, tādējādi nodrošinot vienmērīgāku pārkārtošanos un visu iepriekšējo līgumsaistību izpildi;

25. atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos līdz 2025. gada beigām ierosināt kvalitatīvu darbvietu ceļvedi, kas izstrādāts kopīgi ar sociālajiem partneriem, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos visiem; atgādina, ka šajā ceļvedī būtu jāvērš uzmanība uz taisnīgām algām, augstiem veselības un drošības standartiem, labiem darba apstākļiem, apmācību un darba ņēmēju, tostarp pašnodarbinātu personu, taisnīgu pāreju no vienas darbvietas uz citu, jo īpaši palielinot koplīguma sarunu tvērumu; uzsver, ka šajā ceļvedī par īpaši svarīgu prioritāti būtu jānosaka pārkārtošanās pārvaldība un ka tajā būtu jāiekļauj papildu priekšlikumi konkrētam darba ņēmēju atbalstam;

26. uzsver, ka ar taisnīgas pārkārtošanās procesā esošajām ekonomikas nozarēm ir jānoslēdz "sociālie līgumi", tie jāiesniedz Komisijai un jāpanāk, lai to apstiprināšana notiktu bez kavēšanās; uzsver, ka šo sociālo līgumu pamatā vajadzētu būt pareizai analīzei un ekonomikas prognozēm, tiem būtu jāatbalsta koplīguma sarunas un darba ņēmēju tiesību ievērošana, kā arī tajos būtu jāņem vērā attiecīgo reģionu īpatnības; atbalsta sociālās aizsardzības mehānismu izveidi darba ņēmējiem, kurus tieši skar rūpniecības un enerģētikas pārkārtošana, tostarp nodrošinot ienākumus pārejas periodā un bezdarbnieka pabalstu pagarināšanu atbilstoši vajadzībām; aicina pieņemt direktīvu par taisnīgu pārkārtošanos darba vidē, nosakot tiesisko regulējumu, kas nodrošinātu kvalitatīvu darbvietu izveidi pārkārtošanās skartajos reģionos; mudina izveidot darba ņēmēju grupas nozarēs, kuras skar pārkārtošanās, ļaujot bijušajiem darba ņēmējiem gūt tiešu labumu no reģionālās ekonomikas atjaunošanas;

27. aicina Komisiju veicināt sociālās apmācības programmas izveidi vecāka gadagājuma bezdarbniekiem, jo īpaši sievietēm un ilgtermiņa bezdarbniekiem, kas nespēj pārkvalificēties un atrast jaunu darbu, nodrošinot šiem cilvēkiem atbalstu līdz pensionēšanās brīdim, lai viņiem garantētu pienācīgu dzīves līmeni; uzsver nepieciešamību stiprināt sieviešu lomu un veicināt personu ar invaliditāti integrāciju;

28. uzsver, ka dalībvalstīm par prioritāti ir jānosaka piekļuve valstij piederošai zemei un, ja iespējams, jāatjauno, jāpārveido un jāpārprofilē ēkas un citi aktīvi, piemēram, kādreizējās rūpnieciskās iekārtas un ieguves vietas, jaunu no TPF finansētu projektu ietvaros atjaunīgo energoresursu izmantošanas, energorenovācijas vai zaļās reindustrializācijas nolūkā; uzsver, ka šis process būtu jāpārrauga un jāuzrauga dalībvalstīm un Komisijai;

Īstenošana un pārvaldība

29. uzsver, ka reģionu, kas ir tiesīgi saņemt TPF atbalstu, pārkārtošanās vēl nav pabeigta un ka šiem reģioniem arī turpmāk būs vajadzīgs īpašs atbalsts, lai risinātu dažādās problēmas, kas saistītas ar enerģētikas pārkārtošanu nākotnē; uzskata, ka ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātu šo līdzekļu maksimāli efektīvu izmantošanu, tostarp vienkāršojot administratīvās procedūras, izveidojot atbalsta un konsultāciju mehānismus, lai palīdzētu vietējām pašvaldībām piekļūt nepieciešamajām investīcijām un tās sekmīgi izmantot, un palielinot priekšfinansējumu vietējām pašvaldībām;

30. pauž nožēlu, ka dažos ES reģionos un jo īpaši lauku un iekšzemes apvidos, salās un tālākajos reģionos demogrāfisko pārmaiņu un migrācijas dēļ gados jaunu un kvalificētu darba ņēmēju skaits pastāvīgi samazinās; šajā sakarībā atgādina, ka ir svarīgi uzturēt aktīvu mijiedarbību starp pilsētām un laukiem, kā arī sniegt mērķorientētu atbalstu sievietēm lauku apvidos; atgādina, ka šāds migrācijas un iedzīvotāju skaita samazināšanās līmenis būtiski ietekmē skarto reģionu konkurētspēju, ekonomikas izaugsmi, nodrošinājumu ar pārtiku, ražīgumu un ilgtspēju;

31. ar bažām konstatē, ka pēdējos gados ir krasi samazinājies finansējums, ko dalībvalstis piešķir saviem nabadzīgākajiem reģioniem; atgādina, ka ir svarīgi ievērot ES noteikumu par papildināmību; aicina Komisiju nodrošināt, ka valstu iestādes, izstrādājot un īstenojot strukturālo un investīciju fondu projektus, pienācīgi ņem vērā iekšējo kohēziju;

32. atzīst, ka TPF procesa īstenošana ir dalībvalstu kompetencē, taču aicina palielināt vietējo un reģionālo pašvaldību un lēmumu pieņemšanas procesā iesaistīto personu lomu, nodrošinot finansēšanas stratēģiju atbilstību pārkārtošanās skarto kopienu konkrētajām vajadzībām un saskaņotību ar investīcijām no citiem stratēģiskajiem fondiem, kas saistīti ar taisnīgu pārkārtošanos; uzsver, ka ir ļoti svarīgi vienkāršot pieteikumu iesniegšanas procesu un paplašināt fonda darbības jomu, lai citi vienlīdz skartie reģioni un nozares varētu gūt labumu no TPF; uzsver, ka Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm ir jāizstrādā skaidras pamatnostādnes par īstenošanas jautājumiem, lai paātrinātu līdzekļu piešķiršanu un nodrošinātu TPF iniciatīvu efektīvu īstenošanu;

33. uzskata, ka Komisijai būtu vajadzējis noteikt skaidrus parametrus, kas katrai dalībvalstij jāievēro tādās jomās kā ieguldīšana darba ņēmēju izglītībā, apmācībā, pārkvalificēšanā un prasmju pilnveidē, lai viņi varētu rast alternatīvas nodarbinātības iespējas, kā arī trešo pušu investīciju piesaistīšana nolūkā saglabāt kādreizējo ogļu un kūdras ieguves reģionu kultūru un tradīcijas un attīrīt piesārņotās teritorijas ap ieguves objektiem; mudina apmainīties ar zinātību un paraugpraksi starp reģioniem, kuros notiek pārkārtošanās; turklāt aicina veidot sinerģiju ar iniciatīvu Jaunais Eiropas "Bauhaus" projektos, kuru mērķis ir pārprofilēt kādreizējo rūpniecības infrastruktūru par sabiedrisko un kultūras pasākumu norises vietām;

34. atzīst, ka trūkst finansējuma augšupējiem liela mēroga projektiem; iesaka novērst šo finansējuma trūkumu, turpinot nodrošināt TPF līdzekļus, ja tiek konstatēta attiecīga vajadzība; uzsver, ka ir svarīgi jau agrīnā posmā sniegt specializētu TPF tehnisko atbalstu reģioniem, vietējām iestādēm un kopienu organizācijām, lai stiprinātu to spēju veikt augšupēju plānošanu un palīdzēt potenciālajiem līdzekļu saņēmējiem sagatavot kvalitatīvus un rezultatīvus projektus;

35. norāda uz līdzfinansējuma trūkumu brīvprātīgā darba sektora grupām, kas piesakās TPF finansējuma saņemšanai, un aicina vienkāršot finansēšanas mehānisma darbību; uzsver, ka ir svarīgi piešķirt pietiekamu priekšfinansējumu, kas segtu vairāk nekā pusi no kapitāla izmaksām vai būtiskas projekta daļas izmaksas, ja projekts paredzēts grupām, kas tiek uzskatītas par zema riska grupām, tādējādi nodrošinot, ka šīs grupas, saņemot līdzfinansējumu un pagaidu finansējumu, var izvairīties no augstām procentu likmēm un maksām, un līdz ar to ļaujot vietējām brīvprātīgo un kopienu organizācijām efektīvi īstenot ar pārkārtošanos saistītus projektus;

36. aicina pastiprināt sinerģiju starp publisko un privāto sektoru, lai kopīgi risinātu ar pārkārtošanos saistītus jautājumus, tādējādi veicinot efektīvu ražošanas pārveidi šajās teritorijās;

37. uzsver valsts atbalsta noteikumu negatīvo ietekmi uz brīvprātīgo un bezpeļņas grupām; šajā sakarībā uzsver sociālās ekonomikas struktūru īpaši svarīgo lomu konkrētu un uz kopienu orientētu risinājumu nodrošināšanā, lai apmierinātu ES iedzīvotāju sociālās vajadzības, kā arī atbalsta sniegšanā, lai rastu iekļaujošus un uz cilvēkiem orientētus risinājumus taisnīgas pārkārtošanās procesā; uzskata, ka pamatotos gadījumos zema riska brīvprātīgo un bezpeļņas grupām varētu piemērot mazāk stingrus valsts atbalsta noteikumus; šajā sakarībā aicina Komisiju strādāt kopīgi ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu lielāku konsekvenci un skaidrību valsts atbalsta noteikumu interpretācijā, ciktāl tie attiecas uz kopienu un bezpeļņas grupām;

38. uzsver, ka ir jāizstrādā uzlabots un katram taisnīgas pārkārtošanās reģionam pielāgots kopienas ieguvumu modelis; aicina dalībvalstis un vadošās iestādes piešķirt daļu TPF līdzekļu zaļo kopienas shēmu izveidei, sociālās inovācijas un sociālās ekonomikas atbalstam, jo īpaši finansējot iedzīvotāju energokooperatīvus, līdzdalīgiem vietējiem atjaunīgās enerģijas projektiem un iniciatīvām, kas veicina vietējo aprites ekonomiku; norāda, ka bijušajiem darba ņēmējiem un viņu ģimenēm būtu jāļauj investēt vai piedalīties šajos projektos, tādējādi stiprinot saikni starp zaļo pārkārtošanos un sociālo iekļaušanu;

39. atkārtoti norāda, ka ar mājokļiem saistītiem kooperatīviem vai sabiedrības virzītiem projektiem būtu jāsaņem vienkāršota piekļuve TPF finansējumam, tostarp ar zemākām līdzfinansējuma likmēm un avansa maksājumiem; aicina sniegt norādījumus dalībvalstīm par to, kā nodrošināt mājokļu nozares dalībniekiem piekļuvi finansējumam;

40. aicina samazināt TPF radīto administratīvo slogu kopienām, pieņemot darbā aktīvi iesaistītus vadītājus un izveidojot vienas pieturas aģentūru, kā arī atbilstošas digitālās platformas, kas paredzētas atbalsta un palīdzības sniegšanai pieteikumu izskatīšanā un projektu pārvaldībai pēc to izvēlēšanas, lai nodrošinātu šīm kopienām vienlīdzīgu piekļuvi finansējumam un palīdzētu novērst reģionālās atšķirības;

41. aicina TPF atbalstīt, izcelt un saglabāt skarto kopienu kultūras un rūpniecisko mantojumu, veicinot ilgtspējīga tūrisma attīstību; mudina izveidot īpašas programmas kultūras mantojuma gidu apmācīšanai, lai veicinātu vietējo nodarbinātību un kultūras nepārtrauktību un atbalstītu tādu apmeklētāju centru un interpretācijas telpu izveidi, kas izceļ šo reģionu vietējo vēsturi, tradīcijas un pārveides ceļu, tādējādi ļaujot izveidot vietējos uzņēmumus un saglabājot kultūras identitāti, kā arī vienlaikus padarot saistošu kultūras un izglītības tūrismu;

42. uzsver, cik stratēģiski svarīgas ir cilvēku "tiesības palikt" savos reģionos vai dzīvesvietās; aicina Komisiju izdot īpašas pamatnostādnes par to, kā šo principu īstenot un panākt tā izpildi visā ES un tās reģionos; aicina stingrāk integrēt šo transversālo principu visās ES politikas jomās, lai atbalstītu Līgumos paredzēto sociālās, ekonomiskās un teritoriālās kohēzijas mērķu sasniegšanu;

Sociālais taisnīgums visā ekonomikā pirms pārkārtošanās

43. uzsver kohēzijas politikas būtisko nozīmi ES politikas prioritāšu īstenošanā un ES ekonomikas stimulēšanā, veicinot taisnīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu pārkārtošanos un attīstību, sekmējot ekonomisko un sociālo konverģenci starp valstīm un reģioniem un atbalstot inovāciju un nodarbinātību; pauž nožēlu par to, ka pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) ierobežotās elastības dēļ Komisija ir sākusi pārorientēt kohēzijas politiku, kura, nebūdama instruments reaģēšanai uz krīzi, tomēr ir tikusi atkārtoti izmantota, lai kompensētu DFS budžeta vai krīzes reaģēšanas mehānismu elastības trūkumu, kaitējot tās ilgtermiņa politikas mērķiem; aicina Komisiju un dalībvalstis paātrināt kohēzijas politikas īstenošanu;

44. uzskata, ka izmaiņas ģeopolitiskajā situācijā, kā arī citi faktori būtiski pārveido ES ekonomikas darbību; uzsver, ka TPF arī turpmāk vajadzētu būt izšķirošai lomai dekarbonizācijas procesā; aicina Komisiju un dalībvalstis analizēt ES galveno enerģētikas uzņēmumu slēgšanas grafikus un mazināt šīs slēgšanas ietekmi, nodrošinot darba ņēmējiem "sociālo taisnīgumu pārejas posmā";

45. aicina īpašu uzmanību pievērst nepieciešamībai uzlabot elektroenerģijas pieslēgumus, palielināt tīkla uzņemtspēju un stiprināt enerģijas uzkrāšanas sistēmas, kas ir būtiski efektīvas enerģētikas pārkārtošanas elementi; aicina Komisiju mudināt dalībvalstis pilnībā īstenot Direktīvas (ES) 2019/944 ([19]) noteikumus par iedzīvotāju energokopienām, veicot konkrētus pasākumus, lai novērstu neaizsargātu mājsaimniecību enerģētisko nabadzību TPF reģionos; šajā sakarībā uzskata, ka būtu jāatbalsta vietējo kopienu vadīti zaļās infrastruktūras un atjaunīgās enerģijas projekti, piemēram, saules, vēja un hidroenerģijas iekārtu jomā, kā arī projekti ilgtspējīga transporta jomā, jo tie stimulē vietējo ekonomiku, nodrošinot ievērojamu potenciālu vietējo darbvietu izveidei būvniecībā, inženierzinātnēs, apkopē un saistītajās nozarēs;

46. uzsver dalībvalstu nozīmīgo lomu, veicinot nozaru sociālo dialogu un koplīguma sarunas, jo īpaši jaunajās zaļajās nozarēs, kā arī nodrošinot mazo un vidējo uzņēmumu, tostarp sociālās ekonomikas uzņēmumu, iekļaušanu; uzsver, ka Minimālās algas direktīva ([20]) sniedz lielisku iespēju stiprināt koplīguma sarunas par algu noteikšanu un nodrošināt sociālo partneru klātbūtni jaunajās nozarēs;

47. uzsver, ka investīcijām augstas kvalitātes sabiedriskajos pakalpojumos ir ārkārtīgi būtiska nozīme sociālās noturības veidošanā un ekonomikas krīžu pārvarēšanā, jo īpaši reģionos, kas saskaras ar nopietnām pastāvīgām dabas apstākļu izraisītām un demogrāfiskām problēmām; uzsver, ka prioritāte jo īpaši jāpiešķir investīcijām pamatinfrastruktūrā, sociālajos pakalpojumos un ilgtspējīgā tūrismā, kā arī loģistikas tīklos un savienojamībā, tostarp ilgtspējīgos transporta veidos, lai veicinātu noturību un inovāciju, vienlaikus sekmējot iekļaujošu izaugsmi, izveidojot jaunas darbvietas un padarot jaunus uzņēmējdarbības projektus dzīvotspējīgus skartajās teritorijās;

48. aicina Komisiju pievērst īpašu uzmanību salām un tālākajiem reģioniem, lai palīdzētu tiem risināt ar pārkārtošanās procesu saistītās nopietnās sociālekonomiskās problēmas nolūkā sasniegt ES 2030. gada mērķrādītājus enerģētikas un klimata jomā un līdz 2050. gadam ES izveidot klimatneitrālu ekonomiku, kā arī sadarboties ar dalībvalstīm, lai to taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajos plānos paredzētu konkrētas summas no valsts piešķīrumiem; aicina kompensēt ar atkarību no aviācijas un jūrniecības nozarēm saistīto iespējamo negatīvo ietekmi uz salu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju ceļā uz tīrāku ekonomiku un pret vidi atbildīgāku sabiedrību; tāpēc aicina noteikt salas par prioritāti tādas infrastruktūras izveidē, ar kuru ir paredzēts dekarbonizēt gaisa un jūras transportu;

49. pauž nožēlu par to, ka Komisija savos nesenajos priekšlikumos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu (DFS) nav ierosinājusi izveidot atsevišķu Taisnīgas pārkārtošanās fondu (TPF); tādēļ aicina turpināt TPF darbību, izveidojot TPF II plānošanas periodam pēc 2027. gada, lai sniegtu tiešu atbalstu pārkārtošanās procesā esošām mājsaimniecībām un kopienām un nodrošinātu iejaukšanās spējas, kas būtu samērīgas ar to sociālekonomisko, demogrāfisko un vidisko ietekmi, ko rada pārkārtošanās, lai sasniegtu ES 2030. gada enerģētikas mērķrādītājus; uzsver, ka šim fondam būtu jādarbojas saskaņā ar dalītas pārvaldības un partnerības principiem kohēzijas politikas ietvaros, un uzsver, ka tā rīcībā vajadzētu būt savam paredzamam budžeta piešķīrumam, nodrošinot tā neatkarību no ārkārtas instrumentiem reaģēšanai uz krīzēm, piemēram, *NextGenerationEU*;

([19]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (pārstrādāta redakcija) (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([20]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2041 (2022. gada 19. oktobris) par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā (OV L 275, 25.10.2022., 33. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

50. aicina Komisiju racionalizēt un pielāgot finanšu instrumentus DFS pēc 2027. gada ietvaros, nodrošinot saskaņotu un koordinētu pieeju taisnīgas pārkārtošanās stratēģiju atbalstam ar TPF II starpniecību; uzsver, ka saskaņā ar dalībvalstu priekšlikumiem TPF II darbības jomu varētu paplašināt, paredzot pasākumus, kas jāīsteno līdz brīdim, kad attiecīgajā teritorijā tiks radītas jaunas darbvietas zaudēto darbvietu vietā, un īpaša uzmanība būtu jāpievērš ilgtspējīgas attīstības līdzsvarošanai ar konkurētspēju, nodrošinot, ka pārkārtošanās reģioni var attīstīties ekonomiski, neapdraudot savus vidiskos un sociālos mērķus; uzsver, ka ir vajadzīgi plāni taisnīgas pārkārtošanās teritorijām ar proaktīvu pieeju, lai savlaicīgi prognozētu iespējamos pārveidojošos procesus, ietverot skaidru apņemšanos izstrādāt stratēģiskas reģenerācijas un attīstības iniciatīvas un īpašu uzmanību pievēršot uzņēmumu attīstībai un darbvietu radīšanai teritorijās, kuras visvairāk skar fosilā kurināmā ieguves vietu slēgšana; uzsver, ka dalībvalstīm ir zināmas izvēles iespējas virzībā uz dekarbonizāciju saskaņā ar ES noteiktajiem mērķiem, ņemot vērā tehnoloģisko un ekonomisko perspektīvu un atkarībā no vietējām un reģionālajām vajadzībām;

51. uzsver, ka *NUTS 3* ([21]) administratīvajā līmenī ir jāievieš precīzāki piešķiršanas kritēriji un jānosaka fondu teritoriālās darbības jomas robežas, īpašu uzmanību pievēršot vietējām un reģionālajām pašvaldībām; uzsver, ka ir svarīgi, lai līdzekļi sasniegtu reģionus, kurus īpaši skar pārkārtošanās uz klimatneitrālu ekonomiku to ekonomikas nozaru rakstura vai oglekļietilpīgu iekārtu slēgšanas dēļ, un lai investīcijas netiktu koncentrētas tikai *NUTS 3* teritorijas lielajos pilsētu centros; uzsver, ka TPF līdzekļu piešķiršanā ir steidzami jāņem vērā arī teritoriālie un demogrāfiskie rādītāji, piemēram, iedzīvotāju novecošana, jauniešu izceļošana un pastāvīga iedzīvotāju skaita samazināšanās, kā arī īslaicīgas nodarbinātības ietekme;

52. uzskata, ka pārvaldības satvars ir ļoti svarīgs, lai taisnīgu pārkārtošanos varētu īstenot veiksmīgi; uzsver, ka vietējām un reģionālajām iestādēm ir īpaši būtiska loma ES programmu efektīvas izstrādes, īstenošanas un uzraudzības nodrošināšanā, jo tās atrodas tuvu iedzīvotājiem un pilnībā izprot teritoriālās vajadzības; uzsver, ka ir svarīgi ievērot partnerības principu, Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību un konkrētai vietai pielāgotu pieeju, lai nodrošinātu vietējo un reģionālo pašvaldību, sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pilnīgu līdzdalību finansēto projektu pārvaldībā, atlasē un uzraudzībā saskaņā ar Regulā (ES) 2021/1060 noteikto daudzlīmeņu pārvaldības principu;

°
° °

53. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Eiropas Reģionu komitejai un dalībvalstu valsts un reģionālajiem parlamentiem.

([21]) Statistiski teritoriālo vienību klasifikācija – 3. līmenis.